

Medlemsblad för

Svensk-Lettiska Föreningen Nr 2 (79) 2018, augusti

Ordförande: Martin Ancons, tel 070-292 94 80, e-post: martin@envengi.com
Redaktion: Conny Mörke, Bäverbäcksgård 15, 1 tr, 124 62 Bandhagen
E-post: conny.morke@telia.com
Postgiro: 94 86 93-7, medlemsavgift 150 kr
Hemsida: www.svensklettiska.se

Sverige-Lettland: den gyllene frihetstiden

Med anledning av Lettlands 100-årsjubileum inbjuder Svensk-Lettisk Föreningen till en föreläsning. Historikern och journalisten David Lindén kommer att referera om relationerna mellan Lettland och Sverige under självständighetsperioden.

Datum: onsdag 4 september kl. 18.00
Plats: Estnisk restaurang Wallingatan 34, Stockholm.
Entréavgift som inkluderar ett vinglas 50 kr
Alla är välkomna!

Anmälan görs senast 2 september till e-post: info@svensklettiska.se

Medlemsavgifter för 2018

Medlemskap kostar 150 kr per år för enskild medlem och 500 kr per år för föreningar och företag, beloppet betalas in på föreningens Plusgiro 94 86 93-7. Skriv namn på inbetalningen.

Styrelsen

Baltiskt samarbetsgruppen

Organisationerna som årligen anordnar bl.a. Baltikumdagen består av Sverigeesternas Riksförbund, Svenska Odlingens Vänner SOV, Svensk-Lettiska Föreningen, Letternas Riksförbund i Sverige och Litauiska Föreningen i Sverige. Facebooksidan *Baltiska samarbetsgruppen* fungerar som gemensam informationskanal: <https://www.facebook.com/baltiskasamarbetsgruppen/>

Conny Mörke

Baltikum i det svenska riket – stormaktens början och slut

Svensk-Lettiska Föreningen, i samarbete med Lettiska Pensionärsföreningen, anordnade en programkväll på temat "Baltikum i det svenska riket – stormaktens början och slut". Detta var ett led i 100-årsfirandet av de baltiska staternas självständighetsförklaring från 1918.

Talare var den välkände diplomaten, historikern och författaren Gunnar Wetterberg. Publikintresset överträffade alla förväntningar. I Estniska Husets restaurang, där föredragen vanligen samlar ca 60 personer, trängdes nu 144 lyssnare. De sist anlända fick stå men vad gjorde väl det när man fick höra ett föredrag framfört på ett så karismatiskt sätt. Efter föredraget väntade förfriskningar – vin och piroger.

Wetterberg talade framförallt om Sveriges komplicerade relationer till alla grannarna runt Östersjön, framförallt Ryssland, under hela 1600-talet.

Mindre talade han om de förhållanden som vi i Lettland kallar "den goda svenska tiden". Men Sverige införde många betydelsefulla förbättringar när det gäller religionsutövande, när det gäller undervisningsväsende och rättsväsende.

Fältmarskalk Jacob de la Gardie och senare Johan Skytte tog sig an de kyrkliga frågorna. Den lettiska bondebefolkningen visste inte vilken fot de skulle stå på när det gällde att välja helgedom.

Skulle man ansluta sig till katolicismen, till protestantismen eller för säkerhets skull hålla sig till den gamla beprövade hedendomen. Sverige införde regeln att prästerna skulle predika på lettiska så att folket fick inblick i resp kyrkas värderingar, regler och krav. Den svenske kungen Karl XI gjorde något verkligt radikalt då han anslög 7.500 daler till en översättning av bibeln till lettiska. Arbetet utfördes av Ernsts Gliks och trycktes i 1500 ex, i sin helhet först på 1690-talet, som bl a delades ut till kyrkor och skolor gratis.

När det gällde utbildningsväsendet gjorde Sverige kanske ännu större insatser. Gymnasier och sk trivialskolor öppnades där även lettiska barn fick gå och inte bara tyska barn som tidigare varit fallet. Bildningsnivån för letterna höjdes högst betydligt. Man grundade också ett antal bibliotek.

Rättsväsendet reformerades i enlighet med svenska, betydligt humanare riktlinjer. De jordägande baronerna förbjöds t ex

att själva brutalt förhöra och straffa sig underställda bönder.

Sverige försökte också avskaffa livegenskapen men mötte ett hårt motstånd från jordägarna.

De talrika svenska reformerna gav den lettiska bondebefolkningen ett visst självförtroende, ett människovärde de tidigare inte haft. Men, när Peter I övertog makten efter freden i Nystad 1721 tog Sveriges stormaktstid definitivt slut liksom de goda tiderna för den lettiska befolkningen.

Diana Kruminis Engstedt

PS Nästa gång när ni är i Riga, titta in i Domkyrkan. På ett av de magnifika, mångfärgade kyrkfönstren skildras hur Gustav II Adolf mottar Rigas nycklar.